

Володимир Примак,

кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

**МІЖНАРОДНИЙ АРБІТРАЖ І СУДИ:
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ**

Нещодавно у приміщенні Київського регіонального центру НАПрН України Міжнародним комерційним арбітражним судом і Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті (далі — МКАС і МАК при ТПП) України, Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України та Асоціацією цивілістів України було проведено «круглий стіл» на тему «Межі втручання суду у міжнародний комерційний арбітраж».

У заході взяли участь чимало знаних українських вчених, судді (Верховного Суду України, Вищого господарського суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Шевченківського районного суду м. Києва) представники низки провідних юридичних фірм.

Загальне коло проблем, з якими доводиться стикатися нині при формуванні відповідної арбітражної практики, окреслив голова МКАС і МАК при ТПП України Микола Селівон, який і вів «круглий стіл». При цьому йшлося про широкий спектр питань, що стосуються: визначення меж компетенції міжнародного арбітражу щодо корпоративних спорів і спорів, які виникають із договірних відносин з приводу поставки продукції для державних потреб; невинновданого формалізму державних судів, які можуть відмовити у прийнятті до виконання арбітражного рішення з огляду на неточності у написанні назви постійно діючого арбітражу; правомірності тлумачення арбітражних застережень безпосередньо самими арбітрами — адже подекуди державні суди попри приписи Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» доходять висновків щодо непри-

пустимості здійснення такого тлумачення; вжиття заходів із забезпечення позову, оскільки рішення міжнародного арбітражу з цього питання не підлягають примусовому виконанню.

Крім того, як зазначив головуючий, нині спостерігається тенденція до збільшення кількості справ, які, незважаючи на наявність в укладених сторонами контрактах арбітражних застережень, розглядаються у судах. Водночас доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України Наталія Кузнецова звернула увагу присутніх на випадки відкриття судами загальної юрисдикції проваджень з питань, які згідно з вищезгаданим Законом України не можуть бути оскаржені в суді — наприклад, з приводу призначення у певних ситуаціях арбітрів Президентом ТПП України.

Неоднозначні оцінки з боку учасників дискусії одержала практика виконання рішень, у яких сума стягнення виражена у іноземній валюті. У цьому контексті наголошувалося на небезпеці утиску інтересів кредиторів внаслідок перманентної зміни валютних курсів або здійснення передбачених законодавством процедур конвертації сум, виражених у гривні, в іноземну валюту. Торкнулися промовці й питань забезпечення обґрунтованості скасування арбітражних рішень з посиланням на порушення публічного порядку, а також доцільності законодавчого підвищення рівня судової інстанції (до апеляційного суду), уповноваженої розглядати справи про скасування рішень МКАС і МАК при ТПП України. Довгоочікуваним є й узагальнення судової практики у зазначеній категорії справ.

На відміну від переважної більшості виступів, у яких увага приділялася пере-

важно процесуальним аспектам арбітражного вирішення спорів, у промові доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України Володимира Луця йшлося про актуальну проблематику застосування матеріального законодавства. Річ у тім, що при загальному посиленні у контракті на законодавство України під час розгляду справ у арбітражі іноді виникають істотні труднощі при виборі належної до застосування норми. Як приклад промовець згадав положення Цивільного і Господарського кодексів України щодо неустойки (у першому випадку вона має штрафний характер, а у другому — заліковий) та вини як умови відповідальності боржника (ст. 614 ЦК України передбачає відпо-

відальність за наявності вини правопорушника, тоді як ст. 218 ГК України містить норми, одна з яких вказує на вини як умову відповідальності, а інша закріплює як межу відповідальності дію обставин непереборної сили).

Підбиваючи підсумки надзвичайно плідного обговорення порушеної на «круглому столі» теми, Микола Селівон висловив переконання у практичній корисності такого роду заходів, необхідності надання їм традиційного характеру та запросив присутніх взяти участь у міжнародних арбітражних читаннях пам'яті академіка І. Г. Побірченка, які заплановано провести незабаром (нагадаємо, що перші такі читання відбулися 15 листопада 2013 р.).